
Projektplan for Magtudredningen 2.0

1. november 2023

Michael Bang Petersen, Anne Skorkjær Binderkrantz, David Nicolas
Hopmann, Nanna Mik-Meyer og Lene Holm Pedersen

Magtudredningen 2.0

Indhold

Opsummering	3
1.0 Baggrunden for Magtudredningen 2.0	4
2.0 Principper for arbejdet i Magtudredningen 2.0	5
2.1/ Et videnskabsbaseret grundlag.....	5
2.2/ Til gavn for både beslutningstagere og offentligheden.....	6
3.0 Den foreløbige analyseramme i Magtudredningen 2.0	7
3.1/ De overordnede temaer i kommissoriet for Magtudredningen 2.0	7
3.2/ Analysegenstanden: Det danske demokratis levedygtighed og legitimitet.....	8
3.3/ Samfundsændringer siden den første magtudredning.....	10
4.0 Forskningstemaerne i Magtudredningen 2.0	13
5.0 Vidensproduktionen i Magtudredningen 2.0	18
5.1/ Fase 1: Problemafdækning.....	18
5.2/ Fase 2: Vidensformidling.....	19
5.3/ Fase 3: Vidensskabelse.....	20
6.0 Debatskabende aktiviteter i Magtudredningen 2.0	21
7.0 Organisering af Magtudredningen 2.0	23
7.1/ Forskningsledelsen.....	23
7.2/ Følgegruppen.....	25
7.3/ Rådgivningspanel.....	25
8.0 Budgettet for Magtudredningen 2.0	27
8.1/ Overordnede budgetbemærkninger	27
8.2/ Det samlede budget for Magtudredningen 2.0.....	27
8.3/ Forklaring af budgettet for Magtudredningen 2.0	28

Opsummering

Magtudredningen 2.0 vil analysere det danske demokratis styrker og udfordringer. Formålet er at understøtte det danske demokratis levedygtighed og legitimitet i lyset af en række væsentlige nye samfundstendenser, der er opstået siden afslutningen af den første magtudredning.

Det overordnede fokus er, hvordan disse samfundsudviklinger påvirker borgernes demokratiske medborgerskab, det politiske systems evne til at træffe beslutninger baseret på fair og demokratiske procedurer samt de politiske institutioners evne til at håndtere samfundsproblemer.

De præcise forskningsspørgsmål, som Magtudredningen 2.0 diskuterer, defineres på baggrund af kommissoriet samt en indledende og inddragende problemafdækkende fase. Da midlerne til ny forskning er begrænset i Magtudredningen 2.0, er et centralt element omfattende litteraturstudier af dansk og international forskning om væsentlige spørgsmål om demokratiets levedygtighed og legitimitet.

Kernen i Magtudredningen 2.0 er analyser, der formidles i en serie af korte bøger. Hver bog giver en oversigt over den eksisterende viden angående et emne, der har væsentlig betydning for det danske demokratis levedygtighed og legitimitet. Bøgerne formidler videnskabelig viden i en tilgængelig form, der understøtter offentlig debat og politisk handling i forhold til de udfordringer, som det danske demokrati står overfor i det 21. århundrede.

1.0 Baggrunden for Magtudredningen 2.0

Magtudredninger er en tradition i skandinaviske demokratier, hvor parlamenter med mellemrum sætter fokus på magtforhold og demokratiets tilstand i det pågældende land.¹ I 1997 bestilte Folketinget en analyse af det danske folkestyres tilstand ved overgangen til det 21. århundrede. Denne første danske magtudredning blev gennemført som et omfattende forskningsprojekt fra 1998 til 2004² og bidrog med værdifuld viden om det danske politiske system og samfund.

Der er gået to årtier siden Magtudredningens afslutning, og vilkårene for folkestyret ændrer sig løbende i takt med samfundsudviklingen. Der er blandt politikere en oplevelse af øget hastighed og kompleksitet i lov- og beslutningsarbejde.³ Samtidig har den teknologiske og digitale udvikling med blandt andet sociale platforme og et forandret mediebillede for alvor taget fart. Endelig står vi i en ny international situation, hvor antallet af demokratier er på global tilbagegang inklusive i Europa,⁴ og hvor der observeres faldende tillid og øget polarisering i en række demokratier.⁵ Dette rejser væsentlige spørgsmål om robustheden af demokratiet. I 2022 indgik Folketingets partier derfor en bred politisk aftale om, at der skal gennemføres en opdatering af Magtudredningen, Magtudredningen 2.0.⁶

Magtudredningen 2.0 fokuserer på områder, hvor der er sket store forandringer i samfundet siden den første magtudredning. Kommissoriet peger på tre centrale temaer: teknologiens og mediernes udvikling, folkestyrets institutioner og processer samt den demokratiske deltagelse. Magtudredningen 2.0 vil levere forskningsbaseret viden om blandt andre disse temaer med henblik på at analysere demokratiets situation og vilkår. Magtudredningen 2.0 vil understøtte diskussioner både blandt beslutningstagere og i den brede offentlighed samt skabe grundlaget for en positiv udvikling til gavn for det danske folkestyre.

¹ Bredsdorff, N. (2004). Det tålmodige demokrati: de nordiske magtudredninger. *Politica-Tidskrift for Politisk Videnskab*, 36 (4), 469-479.

² www.magtudredningen.dk

³ <https://ufm.dk/aktuelt/pressemeddelelser/2022/filer/aftale-om-kommissorium-for-opdatering-af-magtudredningen-12-09-2022.pdf>

⁴ Papada, E., Altman, D., Angiolillo, F., Gastaldi, L., Köhler, T., Lundstedt, M., ... & Lindberg, S. I. (2023). *Defiance in the Face of Autocratization*. V-Dem Democracy Report 2023.

⁵ Dinesen, P. T. (2019). Temareaktørens introduktion: Politisk polarisering i Danmark. *Oekonomi og Politik*, 92(3), 6-9; Fiorina, M. P., & Abrams, S. J. (2008). Political polarization in the American public. *Annu. Rev. Polit. Sci.*, 11, 563-588.

⁶ <https://ufm.dk/aktuelt/pressemeddelelser/2022/filer/aftale-om-kommissorium-for-opdatering-af-magtudredningen-12-09-2022.pdf>

2.0 Principper for arbejdet i Magtudredningen 2.0

Formålet med Magtudredningen 2.0 er at etablere et videnskabsbaseret grundlag for den politiske samtale blandt borgere og beslutningstagere om, hvordan vi kan sikre levedygtigheden og legitimiteten af det danske demokrati i en verden præget af nye udfordringer. Følgende er en række centrale pejlemærker for Magtudredningen 2.0.

2.1/ Et videnskabsbaseret grundlag

Magtudredningen 2.0 skal etablere et vidensgrundlag, der muliggør en velinformeret offentlig debat om centrale spørgsmål vedrørende det danske demokratis levedygtighed og legitimitet. Langt de fleste konkrete politiske løsninger på en given udfordring vil involvere afvejninger mellem forskellige hensyn, som ikke i sig selv kan afgøres videnskabeligt. Afvejningerne vil i sidste ende være politiske.

Formålet med Magtudredningen 2.0 er således ikke at fremsætte konkrete politiske løsninger, men at oplyse og kvalificere offentligheden og beslutningstagere gennem dybe problemdiagnoser, der anerkender kompleksiteten i de problemer, som samfundet står overfor, og som kan danne grundlag for politisk problemløsning. Dette indebærer også, at Magtudredningen 2.0 kan skitsere mulige retninger, som samfundet kan tage samt de fordele og ulemper, der er knyttet til dem.

Et centralt aspekt i anerkendelsen af kompleksiteten i spørgsmål angående det danske demokratis levedygtighed og legitimitet er, at både styrker og svagheder skal undersøges. Forskning om demokratiske tilbageskridt tyder paradoksalt på, at borgernes støtte til udemokratisk politik undertiden er knyttet til en forestilling om, at politikere og magtfulde beslutningstagere eller andre grupper i samfundet ikke agerer tilstrækkeligt demokratisk.⁷ Magtudredningen 2.0 vil derfor ikke blot pege på faktiske udfordringer, men også understrege de styrker, som skal fastholde samt lokalisere og diskutere både positive og negative myter om tilstanden i det danske demokrati.

At insistere på videnskabelighed vil ikke blot sikre kvaliteten af det vidensgrundlag, som Magtudredningen 2.0 skaber, men vil også understøtte armslængdeprincippet og dermed styrke konklusionernes troværdighed i offentlighedens og beslutningstagernes øjne.

⁷ Braley, A., Lenz, G. S., Adjodah, D., Rahnama, H., & Pentland, A. (2021). The subversion dilemma: Why voters who cherish democracy vote it away. Available at <http://osf.io/my987>, Petersen, M., Slothuus, R., Stubager, R., & Togeby, L. (2011). Freedom for all? The strength and limits of political tolerance. *British Journal of Political Science*, 41(3), 581-597.

2.2/ Til gavn for både beslutningstagere og offentligheden

Publikum for Magtudredningen 2.0 er både offentligheden og de politiske beslutningstagere. Sidstnævnte gruppe inkluderer valgte politikere, embedsværket og repræsentanter for vigtige samfundsinteresser. Endelig ønsker Magtudredningen 2.0 om muligt at nå endnu bredere ud eksempelvis ved, at Magtudredningen 2.0's produkter kan bruges som undervisningsmateriale på ungdomsuddannelser.

Denne brede formidlingsambition kræver flere lag. Dels skal der formidles til de politiske beslutningstagere med en dybde og kompleksitet, så de kan træffe bedre beslutninger. Dels skal der formidles til offentligheden med et engagement, der befordrer den demokratiske samtale samtidig med, at den nødvendige problemforståelse etableres.

Magtudredningen 2.0 skal dermed levere et vidensgrundlag, som både indeholder den nødvendige videnskabelige kompleksitet og fungerer som et vigtigt pejlemærke i den offentlige debat og den politiske beslutningstagning.

Det videnskabelige samfund er ikke direkte publikum for Magtudredningen 2.0, men spiller en afgørende rolle som det forum, der producerer og kvalitets-sikrer den viden, der formidles til kernepublikummet for Magtudredningen 2.0. Det betyder også, at Magtudredningen 2.0 vil bidrage med publikationer gennem anerkendte videnskabelige kanaler.

3.0 Den foreløbige analyseramme i Magtudredningen 2.0

Udgangspunktet for analyserammen for Magtudredningen 2.0 er projektets kommissorium.⁸ Derudover indeholder analyserammen overvejelser omkring de samfundsudviklinger, som er forekommet siden den første magtudredning, og et sæt af kriterier til at vurdere de demokratiske konsekvenser af disse samfundsudviklinger. Analyserammen gennemgås nedenfor, men det er vigtigt at bemærke, at analyserammen er foreløbig og vil blive præciseret og revideret undervejs.

3.1/ De overordnede temaer i kommissoriet for Magtudredningen 2.0

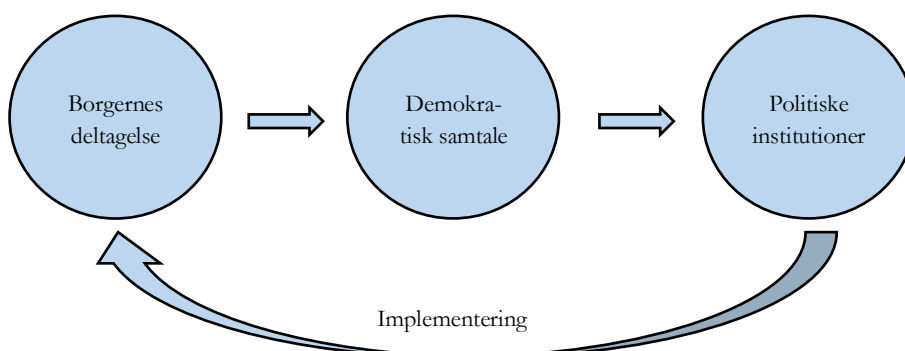
Ifølge kommissoriet skal Magtudredningen 2.0 hovedsageligt belyse tre overordnede temaer:

1. Folkestyrets institutioner og de politiske processer
2. Deltagelse i det demokratiske fællesskab og civilsamfundet
3. Teknologiens og mediernes udvikling og den demokratiske samtale

Ifølge kommissoriet skal undersøgelsen af disse temaer ske i lyset af den samfundsmæssige udvikling siden den første magtudrednings afslutning og gerne med inddragelse af internationale sammenligninger. Samtidig understreger kommissoriet, at forskningsledelsen har mulighed for at tage emner op, der ligger ud over de tre nævnte temaer.

Temaernes indbyrdes relation er afspejlet i figur 1. Hvert tema i kommissoriet kan således ansues som en afdækning af et væsentligt trin i den demokratiske proces.

Figur 1. Relationen mellem temaerne i kommissoriet for Magtudredningen 2.0.

⁸ <https://ufm.dk/aktuelt/pressemeddelelser/2022/filer/aftale-om-kommissorium-for-opdatering-af-magtudredningen-12-09-2022.pdf>

Figur 1 afspejler, hvordan borgerne i et demokrati deltager og engagerer sig i politiske aktiviteter via deltagelseskanaler såsom medier, fagforeninger og civilsamfundsorganisationer. Det engagement føder ind i en demokratisk samtale, hvor meninger og viden mødes, brydes og forfines. Disse samtaler kan foregå med forskellige grader af offentlighed på de sociale platforme eller gennem brug af klassiske medier til at fremme samtalen mellem borgerne, politiske beslutningstagere, eksperter og interesserepræsentanter. Deltagelsesaktiviteterne og samtalerne fungerer som input til de formelle politiske institutioner, hvor de politiske beslutninger formelt træffes igennem et komplekst samspil mellem aktører såsom folkevalgte politikere og embedsværk. Samtidig er disse processer påvirket af en lang række selvstændige aktører uden for det formelle politiske system som debattører og aktivister, medier, interesseorganisationer og overnationale aktører. Herefter følger en implementeringsproces, hvor både de formelle regler for forvaltningen og praksis blandt forvaltningsmedarbejdere afgør, hvordan de politiske beslutninger i sidste ende virker tilbage på borgerne.

Alt i alt søger Magtudredningen 2.0 at indfange den demokratiske legitimitet af og de politiske magtforhold i den fulde politiske proces, som figur 1 illustrerer.

3.2/ Analysegenstanden: Det danske demokratis levedygtighed og legitimitet

Baseret på kommissoriet og den rolle magtudredninger spiller i nordiske demokratier, er analysegenstanden for Magtudredningen 2.0 det danske demokratis levedygtighed og legitimitet i lyset af nye tendenser og problemer, der er opstået siden afslutningen af den oprindelige magtudredning. Den globale tilbagegang af antallet af demokratiske lande understreger vigtigheden af dette spørgsmål.⁹ Udviklingen understreger også vigtigheden af, at Magtudredningen 2.0 inddrager et komparativt perspektiv og evaluerer det danske demokrati både i et internationalt og historisk perspektiv.

I et socialt kontraktperspektiv er demokratiet konstitueret på borgernes accept af de begrænsninger, som de politiske institutioner pålægger deres frihed. Alle dele af den demokratiske proces vil øve indflydelse på det danske demokratis legitimitet. Det væsentlige fokus i Magtudredningen 2.0 er derfor om, og hvordan legitimiteten udfordres på hvert trin i den demokratiske proces. Det fokus betyder, at Magtudredningen 2.0 ikke blot belyser, hvordan magten udøves, men også belyser forekomsten af oplevelser af afmagt både i befolkningen generelt og i specifikke grupper.

Analysearbejdet i Magtudredningen 2.0 kræver en forståelse af fundamentet for et legitimt demokrati. Tre begreber - "demokrati", "magt" og "legitimitet"- står som særligt centrale i denne forbindelse.

⁹ Papada, E., Altman, D., Angiolillo, F., Gastaldi, L., Köhler, T., Lundstedt, M., ... & Lindberg, S. I. (2023). Defiance in the Face of Autocratization. Democracy Report 2023. *Democracy Report*.

I forhold til demokratibegrebet er det væsentligt at påpege, at der findes en række formelle definitioner af, hvad "demokrati" indebærer. Alle centrale definitioner fremhæver forekomsten af frie og retfærdige flerpartivalg, men forskellige definitioner lægger derudover vægt på forskellige aspekter såsom graden af borgerdeltagelse, udstrækningen af beskyttelse af rettigheder eller omfanget af demokratisk deliberation.¹⁰ Magtudredningen 2.0 tager ikke udgangspunkt i én bestemt demokratiforståelse, men vil operere med en flæthed af demokratiforståelser for at kunne diskutere såvel styrker som svagheder ved det danske demokrati.

Samlet set handler demokrati som styreform om at regulere magtudøvelsen på samfunds niveau. Analyser af magtudøvelse på samfunds niveau – det vil sige politisk magt – er således en central del af at analysere demokratiets levedygtighed og legitimitet. Der findes en række forskellige måder til at analysere magtmekanismer.¹¹ Magtudredningen 2.0 vil analysere politisk magt som en ressource, der sætter sig igennem i direkte interessekonflikter; som evnen til at fastsætte den politiske dagsorden, og dermed hvad der er konflikter om; og som en diskurs, der kan lokaliseres ved at se på dominerende normer og værdier i samfundet.

Borgernes opfattelse af det politiske system er centralt for graden af demokratisk legitimitet. Forskellige forskningstraditioner indikerer, at legitimitet hviler på tre søjler, selvom der er uenighed om, hvilke søjler, der er væsentligst.

Den første søjle handler om det politiske systems evne til at træffe beslutninger baseret på fair og transparente procedurer.¹² Netop fordi politik involverer interessekonflikter, vil nogle grupper altid blive og/eller føle sig forfordelt i den politiske proces. Forskning inden for denne tradition argumenterer for, at folk er mere tilbøjelige til at opfatte politiske beslutninger, som går dem imod, som legitime, hvis beslutningsprocessen opleves som inkluderende, transparent, upartisk og evidensbaseret.¹³

Den anden søjle handler om det politiske systems evne til at håndtere de problemer, som borgerne oplever som væsentlige, igennem veludvalgte og velimplementerede politikker.¹⁴ Effektiv problemløsning og interessevaretagelse er afgørende i forhold til borgernes villighed til at følge systemets anvisninger og til at investere egne ressourcer i samfundet.

Den tredje søjle handler om demokratisk medborgerskab. Medborgerskabsbegrebet står centralt i den klassiske litteratur om et levedygtigt demokrati og var

¹⁰ Coppedge, M., Gerring, J., Altman, D., Bernhard, M., Fish, S., Hicken, A., ... & Teorell, J. (2011). Conceptualizing and measuring democracy: A new approach. *Perspectives on Politics*, 9(2), 247-267.

¹¹ Thomsen, J. P. F. (2005). *Magt: en introduktion*. Hans Reitzel.

¹² Rothstein, B. (2009). Creating political legitimacy: Electoral democracy versus quality of government. *American behavioral scientist*, 53(3), 311-330.

¹³ Bøggild, T., & Petersen, M. B. (2016). The evolved functions of procedural fairness: An adaptation for politics. *The evolution of morality*, 247-276.

¹⁴ Weatherford, M. S. (1992). Measuring political legitimacy. *American political science review*, 86(1), 149-166.

et vigtigt fokuspunkt i den første magtudredning.¹⁵ Demokratisk medborgerskab involverer et komplekst dobbeltforhold til det politiske system.¹⁶ På den ene side kræver demokratisk medborgerskab aktiv deltagelse baseret på korrekte forståelser og en oplevelse af et lydøret politisk system. På den anden side kræver demokratisk medborgerskab vilje til at underlægge sig fællesskabets beslutninger.

Et indledende aspekt af arbejdet i Magtudredningen 2.0 er at præcisere begreberne om demokrati, magt og legitimitet.

3.3/ Samfundscændringer siden den første magtudredning

Et centralt spørgsmål i Magtudredningen 2.0 er, hvordan og i hvilken grad samfundsudviklingen har styrket henholdsvis svækket den demokratiske legitimitets søjler. Dermed er Magtudredningen 2.0 også en demokrationorienteret samtidssdiagnose, der beskriver retningen på samfundsudviklingen i det 21. århundrede. Magtudredningen 2.0 skal ikke alene levere et øjebliksbillede af demokratiets tilstand, men også en ramme der kan bruges til at analysere konsekvenserne af de udviklingstendenser, som måtte foregå efter afslutningen af projektet.

Den præcise forståelse af, hvilke samfundscændringer der har været afgørende siden den første magtudredning, er en del af det første analytiske arbejde, Magtudredningen 2.0 skal igangsætte. Med baggrund i såvel kommissoriet for Magtudredningen 2.0 samt den eksisterende viden er arbejdshypotesen, at der i hvert fald er fire væsentlige samfundscændringer:

1. Hastigere teknologiske forandringer: Den teknologiske udvikling kan betragtes som eksponentiel.¹⁷ Det betyder i princippet, at vi i det 21. århundrede kan opleve – og allerede har oplevet – et teknologisk fremskridt, der markant overstiger det 20. århundredes ændringer.¹⁸ I forhold til relationen mellem borgere og de politiske institutioner er fremkomsten af elektroniske og senere sociale platforme og anvendelse af digitale værktøjer i den offentlige forvaltning central.
2. Stigende forskelle i livsvilkår: Den økonomiske ulighed er stigende i en lang række lande.¹⁹ I løbet af det 21. århundrede er der også sket en stigning i uligheden i Danmark målt ved gini-koefficienten,²⁰ og der eksisterer væsentlige forskelle i levevilkår på tværs af sociale skel.²¹ Denne udvikling sameksisterer med en stor formuekoncentration blandt de rigeste²² samt

¹⁵ Andersen, J. G. (2004). *Et ganske levende demokrati*. Aarhus Universitetsforlag.

¹⁶ Almond, G. A., & Verba, S. (1963). *The civic culture: Political attitudes and democracy in five nations*. Princeton university press.

¹⁷ Kurzweil, R. (2001). The law of accelerating returns. In *Alan Turing: Life and legacy of a great thinker* (pp. 381-416). Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg.

¹⁸ Butler, D. (2016). Tomorrow's world: technological change is accelerating today at an unprecedented speed and could create a world we can barely begin to imagine. *Nature*, 537(7591), 398-402.

¹⁹ Chancel, L., Piketty, T., Saez, E., & Zucman, G. (Eds.). (2022). *World inequality report 2022*. Harvard University Press.

²⁰ <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=40779>

²¹ <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=22260&sid=sto2016>

²² <https://www.ae.dk/node/3356/pdf-export>

en virksomhedsstruktur med store, økonomisk stærke og ofte internationale virksomheder.²³ Den stigende økonomiske ulighed er således drevet af ændringer både i toppen og i bunden af samfundstigen.

3. Stigende politisk professionalisering: Samfundsudviklingen er karakteriseret ved en øget arbejdsdeling og specialisering. Det gælder også de politiske aktører. Det politiske arbejde involverer i stigende grad professionelle rådgivere, kommunikationsfolk og lobbyister.²⁴ Samtidig er der en øget tendens til, at de folkevalgte dels kommer fra bestemte samfundssegmenter og, dels er karakteriseret ved målrettet at have gået efter en politisk karriere.²⁵ Samtidig opstår der såkaldte "svingdørsfænomener", hvor en politiker efter perioder som folkevalgt kan søge ansættelse hos en ekstern politisk aktør i for eksempel interesseorganisationer.²⁶
4. Øget globalisering: Den økonomiske globalisering har i det 21. århundrede været særlig stærk inden for tech-området,²⁷ der har skabt nye globale, magtfulde erhvervsaktører.²⁸ Samtidig har globaliseringen også intensiveret en række problemer såsom epidemier og klimaforandringer, som kommer stærkere til udtryk nu end tidligere.²⁹

Disse materielle samfundscændringer hænger sammen med en række potentielle udfordringer af mere kulturel karakter, som også påvirker relationen mellem borgerne og de politiske institutioner. Den første udfordring er en oplevelse af øget problemkompleksitet f.eks. som følge af øget digitalisering, øget globalisering og grænseoverskridende problemer såsom klimakrisen.³⁰ Den anden udfordring er en øget oplevelse af samfundsacceleration f.eks. som følge af nye medier og den deraf konstante medieopmærksomhed, eksponentiel vækst i den teknologiske udvikling og oplevelsen af en konstant krisestemning som følge af nye globale udfordringer.³¹ Den tredje udfordring er øget fragmentering af meninger og tilgængelig information eksempelvis som følge af forskelle i lokale oplevelser på grund af forskelle i levevilkår samt forskelle i tilgængelig information på grund af fremkomsten af nye sociale platforme og

²³ Iversen, M. J. (2023) "Danmark – landet med de store virksomheder", *Økonomi & Politik*, 95(3-4), 16-26. doi: 10.7146/okonomi-og-politik.v95i3-4.135543.

²⁴ Binderkrantz, A. S. (2023) "Interessevaretagelse: fra faste forhold til professionelle forbindelser?", *Økonomi & Politik*, 95(3-4), s. 64-75. doi: 10.7146/okonomi-og-politik.v95i3-4.135553.

²⁵ Pedersen, H. H. (2021). *Politiker: Dilemmaer i politisk repræsentation*. (1 udg.) Djøf Forlag.

²⁶ Blach-Ørsten, M., Willig, I., & Pedersen, L. H. (2017). Fra politiker til policy professional--En analyse af danske politikeres karriereveje efter Folketinget fra 1981 til 2015. *Økonomi & Politik*, 90(3).

²⁷ Schilirò, Daniele (2020): *Towards digital globalization and the covid-19 challenge*. International Journal of Business Management and Economic Research, Vol. 2, No. 11 (May 2020): pp. 1710-1716.

²⁸ Yeganeh, H. (2019). A critical examination of the social impacts of large multinational corporations in the age of globalization. *Critical perspectives on international business*, 16(3), 193-208.

²⁹ Beredskabsstyrelsen, Nationalt Risikobillede 2022: <https://www.brs.dk/globalassets/brs---beredskabsstyrelsen/dokumenter/krisestyling-og-beredskabsplanlagning/2022/-nationalt-risikobillede-2022-.pdf>

³⁰ Peters, B. G. (2017). What is so wicked about wicked problems? A conceptual analysis and a research program. *Policy and Society*, 36(3), 385-396.

³¹ Rosa, H. (2013). *Social acceleration: A new theory of modernity*. Columbia University Press.

stigende uligheder i medieforbrug.³² Den fjerde udfordring er øget individualisering³³ herunder en oplevelse af stigende konkurrence og præstationspres bl.a. som følge af de sociale platforme samt det statusfokus, som den stigende ulighed skaber.

Tilsammen skaber disse potentielle udfordringer et "high-speed" samfund, som kan udfordre den "slow-speed" arbejdsform, som vores demokrati er indrettet efter, og som dets legitimitet hviler på.³⁴ Dette kan involvere afvejninger, hvor man enten må slække på langsommelige og inddragende procedurer eller acceptere en mindre effektiv problemløsning.

Et væsentligt indledende aspekt af arbejdet i Magtudredningen 2.0 er at af-dække forekomsten af disse samfundsendringer og de udfordringer, de skaber. Et fokuspunkt for den samlede Magtudredning 2.0 er således, hvordan samfundsendringer som disse henholdsvis styrker og svækker demokratiet.

³² Nielsen, R. K., & Fletcher, R. (2020). Democratic creative destruction? The effect of a changing media landscape on democracy. *Social media and democracy: The state of the field, prospects for reform*, 139-162.

³³ Bauman, Z. (2013). *The individualized society*. John Wiley & Sons.

³⁴ Formuleringerne om "high-speed" samfundet og "slow-speed" demokratiet er inspireret fra: Van Kersbergen, K., & Vis, B. (2022). Digitalization as a policy response to social acceleration: Comparing democratic problem solving in Denmark and the Netherlands. *Government Information Quarterly*, 39(3), 101707.

4.0 Forskningstemaerne i Magtudredningen 2.0

Forskningsledelsens første opgave har været at gøre kommissoriet og analyserammen operationel i forhold til en forsknings- og videnskabelsesproces. Det har krævet, at kommissorieteksten er blevet oversat til en række spørgsmål, som er udgangspunkt for Magtudredning 2.0. I tillæg til kommissoriet har vi taget udgangspunkt i den danske og internationale forskningsviden om demokrati og magt, og derved har forskningsledelsen tilføjet en række forskningstemaer, som er centrale i forhold til at diskutere vores nutidige demokrati.

Nedenfor lister vi forskningstemaerne for Magtudredningen 2.0 samt en kort tekst, der uddyber de indledende tanker om deres indhold. I alle tilfælde er det, jf. kommissoriet, væsentligt at bemærke, at fokus er på ændringer siden den første magtudredning.

Listen af overordnede forskningstemaer anses for udtømmende, men kan justeres i tilfælde af væsentlige samfundsændringer i projektperioden. Vores forventning er, at hvert forskningstema vil udmøntes i et antal konkrete forskningsspørgsmål. De konkrete forskningsspørgsmål vil blive præciseret og justeret i en indledende problemafdækningsfase, som afdækker og afklarer de mest relevante forskningsområder og -spørgsmål. Ambitionen er at dække alle spørgsmål under temaerne i et eller andet omfang, men der kan være visse spørgsmål, der af ressourcemæssige årsager ikke bliver behandlet.

1. Byggestenene for Magtudredningen 2.0: Hvordan kan demokrati, magt og legitimitet forstås, og hvilke væsentlige samfundsændringer i det 21. århundrede er relevante for en magtudredning?

Magtudredningen 2.0 beskæftiger sig med mangefacetterede begreber såsom demokrati og magt. Dette tema sætter den analytiske ramme for arbejdet i Magtudredningen 2.0, herunder at diskutere og definere centrale begreber som demokrati, legitimitet samt magt og politisk magtudøvelse. Temaet vil undersøge forskellige opfattelser af, hvad der karakteriserer et levedygtigt og legitimt demokrati, samt hvor demokratiet kan være udfordret (også sammenlignet med andre lande). Derudover vil temaet diskutere udvalgte overordnede samfundsudviklinger, som har fundet sted i Danmark siden den sidste magtudredning.

2. Hvad er vilkårene for Folketingets arbejde i det 21. århundrede?

Kommissoriet for Magtudredningen 2.0 afspejler en opfattelse af et stigende pres på folketingsmedlemmerne og en stigende kompleksitet i lovgivningsarbejdet. Dette tema sætter derfor fokus på folketingsmedlemmerne og deres arbejdsvilkår, praksisser, motivationer og forståelser og spørger i hvilken grad

disse udgør en udfordring for demokratiets legitimitet og levedygtighed. Temaet handler om, hvilke motivationer og problemforståelser (eksempelvis opfattelser af politiske emner og borgerne), der driver de folkevalgte samt hvordan magtforholdene er i de parlamentariske processer. Temaet undersøger også i hvilken grad ændrede rammevilkår som personificering og professionalisering udfordrer politikernes mulighed for at levere effektiv og retfærdig problemløsning. Sidstnævnte handler både om de enkelte politikeres arbejdsvilkår og systematiske skævheder i muligheden for at udføre hvervet på tværs af f.eks. køn, socioøkonomi og etnicitet.

3. Hvordan fungerer samspillet mellem folkestyrets nationale institutioner i det 21. århundrede?

Siden den første magtudredning har samspillet mellem folkestyrets institutioner været til debat. Dette tema analyserer samspillet mellem folkestyrets nationale institutioner forstået som Folketing, regering, ministerier, og domstole. Temaet belyser blandt andet forvaltnings- og embedsniveaues rolle og kompetencer både i forbindelse med lovgivningsprocesser og regulering i øvrigt. Temaet analyserer også centralisering og samspillet mellem forskellige ministerier såvel som mellem ministre og embedsmænd. Der vil også blive set nærmere på, om forvaltningen er blevet mere politiseret og om fagligheden er under pres. Temaet inddrager desuden offentlighedsloven og parlamentariske kontrolredskaber, herunder brugen af eksempelvis kommissioner og advokatundersøgelser.

4. Hvad er vilkårene for det lokale og regionale demokrati i det 21. århundrede?

Siden den første magtudredning er der sket store ændringer i det lokale demokrati og der opstår i for mange tilfælde uklarhed i den offentlige debat om hvorvidt beslutninger træffes på kommunal, regionalt eller statsligt niveau. Dette tema fokuserer på strukturelle forskydninger og statens styring af kommunerne (eksempelvis i forbindelse med budgetloven), kommunernes implementering af vedtagne politikker, innovation i det lokale demokrati og nye rammer for den lokale velfærd, f.eks. gennem frikommuneforsøg og samarbejdsformer der går på tværs af sektorer og faggrænser. Desuden behandles de afledte konsekvenser for borgernes oplevelse af det lokale demokrati.

5. Hvilken politisk magt har aktører uden for det formelle politiske system i det 21. århundrede som f.eks. fagforeninger, civilsamfundsorganisationer, tænketanke og lobbyfirmaer?

Et spørgsmål er, hvordan mobilisering af nye typer aktører og større professionalisering påvirker den magt, som aktører uden for det formelle politiske system har. Dette tema undersøger den politiske betydning af organisationer såsom fagforeninger, civilsamfundsorganisationer, tænketanke og lobbyfirmaer. Der vil blive fokuseret på den rolle, de eksterne interessenter spiller i den offentlige debat, og deres indflydelse på den politiske dagsorden og beslutningstagning. Temaet inddrager også betydningen af inddragelse af eksterne interessenter i eksempelvis formelle råd og nævn, ligesom også overenskomstsystemet og trepartsforhandlinger indgår i temaet. Endelig fokuserer temaet

også på de enkeltpersoner, der tegner de eksterne interesser politisk og det eventuelle overlap i eksempelvis uddannelse og karriereforløb mellem disse og personer med centrale poster i de formelle institutioner.

6. Hvilken politisk rolle spiller økonomiske ressourcer – som kontrolleret af f.eks. store virksomheder, private fonde og erhvervs- og arbejdsgiverorganisationer – i det 21. århundrede?

Danmark er hjemsted for en række store virksomheder og erhvervsfonde, ligesom også internationale erhvervsinteresser søger indflydelse på dansk politik. Herudover har de danske erhvervs- og arbejdsgiverorganisationer historisk haft en stærk position. Dette tema undersøger den direkte og indirekte politiske betydning af økonomiske ressourcer og strukturer. Et eksempel på indirekte påvirkning er, når private fondes forskningsprioriteringer påvirker anvendelsen af ministeriets basisbevillinger. Der vil blive lagt vægt på økonomisk magtfulde aktørers rolle i at forme den politiske dagsorden og deres indflydelse på politiske beslutninger. Desuden vil temaet dykke ned i betydningen af netværksforbindelser mellem erhvervseliten og andre samfundsgrupper.

7. Hvilke forskydninger har der været i magtbalancen mellem danske institutioner og internationale aktører i det 21. århundrede?

Dette tema undersøger magtfor skydninger mellem internationale aktører og det danske demokrati. Et første spørgsmål er på hvilke måder Danmarks beslutningsrum udvides og begrænses af forholdet til EU? Implementeringen af EU-beslutninger kan begrænse råderummet, men samtidigt kan EU-reguleringer udvide beslutningsrummet til at omfatte områder, hvor Danmark ellers ville stå med begrænset beslutningskompetence. Et andet spørgsmål er, hvordan de geopolitiske forskydninger påvirker Danmarks sikkerhedspolitiske orientering? Det gælder både generelle globaliseringstendenser og nye geopolitiske spændinger relateret til eksempelvis krigen i Ukraine, ressourcer i Arktis og Kinas stigende magt.

8. Hvordan sikres den demokratiske repræsentation i det 21. århundrede?

Der er tegn på, at det eksisterende demokrati er blevet mindre repræsentativt, og at der er grupper, der ikke føler sig repræsenterede. Kun tre procent af befolkningen er i dag medlem af et politisk parti.³⁵ Temaet undersøger derfor nye forståelser af repræsentation og demokratiske innovationer, eksempelvis borgersamlinger, borgerforslag og lokale vejledende folkeafstemninger. Desuden belyses udviklingen i den deskriptive repræsentation mellem borgerne, de partiaktive og beslutningstagerne i forhold til eksempelvis køn, alder, etnicitet, socialklasse og bopæl. Denne udvikling rejser en række spørgsmål: Hvorfor og på hvilken måde er repræsentativiteten forandret? Hvilke ændringer sker der i de politiske partier? Er nye inddragelsesformer mere repræsentative og hvordan kan de sameksistere med de gamle institutioner (Folketing, kommunalbestyrelse med videre)?

³⁵ Demokratikommissionen (2020). *Er demokratiet i krise?* København: Dansk Ungdoms Fællesråd.

9. I hvilken grad opfatter borgerne det danske demokrati i det 21. århundrede som legitimt – og i hvilken grad er opfattelserne præget af mistillid, afmagt og polarisering?

Borgernes tillid til politikerne, til hinanden og til institutioner er en vigtig ressource for det danske demokrati. Dette tema fokuserer på, hvordan borgerne opfatter 'demokrati', de udfordringer, de ser for det danske demokrati, og dets kapacitet til at takle samfundsudfordringer og kriser. Der vil blive fokuseret på både hele befolkningen og på enkelte grupper (eksempelvis baseret på uddannelse og andre ulighedsmarkører) og deres syn på politiske institutioner (især nationale institutioner men også eksempelvis EU), deres syn på medborgere og de følelser, der kan være forbundet med disse opfattelser, såsom polarisering, marginalisering, afmagt, tillid og mistillid. Det vil også blive undersøgt, hvad der skaber disse opfattelser, og om de bygger på velinformeret information.

10. Hvordan deltager borgerne i den demokratiske proces og civilsamfundet i det 21. århundrede?

Et demokratis legitimitet hviler på en oplevelse af medborgerskab. Dette tema undersøger forandringer i borgernes demokratiske engagement i den politiske proces og i civilsamfundet. Herunder undersøges uligheder og marginalisering baseret på f.eks. køn, alder, etnicitet, socialklasse og bopæl. Relevante emner kan desuden være borgere uden valgret samt grønlandere og færingeres mulighed for indflydelse. Fokus i dette tema ligger på både traditionelle deltagelsesformer via valgdeltagelse (kommunalt/regionalt, nationalt og på EU-niveau) og partimedlemskab samt nye deltagelsesformer såsom borgerhøringer og nye digitale platforme til at organisere deltagelse. Temaet dækker også civilsamfundsorganisationernes betydning for borgernes demokratiske deltagelse og dannelse.

11. Hvad er vilkårene for mødet mellem borgerne og centrale velfærdsorganisationer i det 21. århundrede?

De store velfærdsinstitutioner inden for socialområdet, sundheds-, beskæftigelses- og uddannelsessektorerne er nogle af de væsentlige kontaktpunkter mellem borgerne og det politiske system og er centrale for borgernes velfærd og deres oplevelse af legitimitet, magt og afmagt i forhold til det politiske system. Dette tema fokuserer på borgernes indflydelse på den hjælp, de modtager, de fagprofessionelles autonomi; og den magt der udøves i implementeringen af de politiske beslutninger herunder inden for politiet som en del af statens voldsmonopol. Temaet omhandler også den digitale udviklings indvirkning på mødet mellem borgerne og de fagprofessionelle, samt om der opstår teknologibaserede kløfter mellem borgergrupper.

12. Hvilken rolle spiller værdipolitiske konfliktlinjer som f.eks. religion, klima, yttingsfrihed og identitetspolitik i den offentlige debat?

En række politiske temaer har stået centralt på den politiske dagsorden siden den første magtudredning blandt andet baseret på aktiv mobilisering blandt

borgergrupper. Dette tema fokuserer på emner som religion, klima, ytringsfrihed, seksualitet og identitetspolitik. Temaet vil undersøge, hvordan det politiske system og samfundsinstitutioner håndterer disse tematikker og den potentielle polarisering, de kan forårsage i offentlig debat. Temaet vil i særlig grad interessere sig for borgernes oplevelse af magt og afmagt i forhold til de nævnte temaer.

13. Hvilken betydning har 'public service'-medier og traditionelle medier såsom dagblade for den offentlige debat i det 21. århundrede?

I et moderne demokrati udgør medierne et centralt forbindelsesled mellem beslutningstagere og borgerne. Dette tema undersøger de ændrede rammevilkår for nyhedsproduktionen og deres betydning for indholdet blandt traditionelle publicistiske medier såsom 'public service'-medier og dagblade. Temaet fokuserer eksempelvis på den digitale konkurrences effekt (inklusive fra nye alternative medier) på mediernes forretningsmodeller, mediernes indhold og medieforbrug, herunder blandt unge, væksten af politiske kommentatorer og deres rolle i den offentlige samtale, og hvilke konsekvenser en eventuel politisering af fakta og ekspertviden har for publicistisk praksis.

14. Hvilken indflydelse har tech-giganterne på det danske demokrati?

Siden den første magtudredning står tech-giganterne som væsentlige nye aktører. Dette tema dykker ned i den magt, som tech-giganterne udøver over det danske demokrati, og mulighederne for at regulere denne magt på eksempelvis EU-niveau. Temaet fokuserer blandt andet på den rolle, kunstig intelligens, algoritmer og andre aspekter ved platformene spiller for den offentlige samtale eksempelvis ved at ændre mediernes forretningsmodeller. Temaet vil også belyse, hvordan algoritmer påvirker delingen af information online, og hvordan eksterne aktører, såsom udenlandske tjenester, kan påvirke informationslandskabet gennem platformene.

15. Hvordan påvirker brugen af sociale platforme den offentlige samtale blandt politikere, medier og borgere?

Sociale platforme er fremkommet siden den første magtudredning og spiller en stor rolle i den offentlige debat. Dette tema fokuserer på, hvordan aktører i det danske demokrati – f.eks. politiske beslutningstagere, medierne, meningsdannere og borgere (herunder systemkritiske grupper) – anvender de muligheder, som ligger i de sociale platforme, og implikationerne heraf for den offentlige debat. Temaet vil undersøge både positive og negative forhold ved de sociale platforme herunder online-debattens tone samt forekomsten af ekkokamre og misinformation.

5.0 Vidensproduktionen i Magtudredningen 2.0

Magtudredningen 2.0 skal tilvejebringe et videnskabeligt grundlag for den demokratiske debat om de femten forskningstemaer, som er skitseret ovenfor. Formålet er at etablere et grundlag for en kvalificeret debat blandt såvel beslutningstagere som den bredere offentlighed. Den målsætning betyder, at indsigterne fra analysearbejdet i Magtudredningen 2.0 skal formidles, så magtudredningens produkter er både bredt forståelige og tilgængelige.

Samtidig er et væsentligt vilkår for Magtudredningen 2.0, at den bevilgede økonomiske ramme er betydeligt mindre end den økonomiske ramme for den oprindelige magtudredning (se afsnittet om budgettet). Det betyder, at der er væsentligt færre midler til at igangsætte ny forskning for. Dette vilkår modsvarer dog af, at dansk forskning i magt og demokrati står stærkere i dag end i slutningen af 1990'erne.³⁶ Det betyder, at en lang række af de relevante forskningsspørgsmål forventes at kunne besvares baseret på eksisterende forskning eller en opdatering heraf.

Vidensproduktionsstrategien afspejler disse forskellige forhold og vil forløbe i tre faser: en problemafdækkende fase (fase 1), en vidensformidlende fase (fase 2) og en videnskabende fase (fase 3).

5.1/ Fase 1: Problemafdækning

Fase 1 er en problemafdækkende fase, der løber i 2023-2024. Formålet er for det første at identificere de konkrete forskningsspørgsmål, som er særlig væsentlige inden for hvert forskningstema. For det andet er formålet med fase 1 at identificere de forskere, som besidder indsigt i og overblik over forskningen i de konkrete problemstillinger og samtidig er i stand til at formidle disse til et bredt publikum. I fase 1 vil følgegruppen for Magtudredningen 2.0 samt relevante faglige miljøer blive inviteret til at bidrage til Magtudredningen 2.0 gennem deres viden om væsentlige problemstillinger vedrørende magt og demokrati i det 21. århundrede i Danmark.

Kernen i fase 1 er en række aktiviteter, der inddrager følgegruppen og relevante faglige miljøer i problemafdækningen.

Med inspiration fra Ledelseskommisionen³⁷ vil danske forskere blive inviteret til at deltage på en række videnskabelige workshops, der sætter fokus på et

³⁶ Se eksempelvis: Jakobsen, M. L., & Mortensen, P. B. (2023). From good to great: Institut for Statskundskab 1980-2022. I P. B. Mortensen, & S. Serritzlew (red.), *I statskundskabens tjeneste: Festskrift til Jens Blom-Hansen* (s. 127-140). Politica - Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet.

³⁷ https://ledelseskom.dk/files/media/documents/publikationer/offentlige_ledere_-_vilkaar_styrker_og_udfordringer_-_15_forskerbidrag_til_ledelseskommisionen.pdf

eller flere forskningstemaer inden for Magtudredningen 2.0. Disse workshops vil etablere en kanal, hvor forskere fra forskellige fagmiljøer kan bidrage i den indledende fase i Magtudredningen 2.0 til at identificere de væsentligste problemstillinger inden for hvert forskningstema. Baseret på disse workshops vil forskere blive inviteret til at præcisere og uddybe deres opfattelse af væsentlige problemstillinger i korte essays, der efter en redaktionsproces bliver publiceret på Magtudredningen 2.0's hjemmeside.

Følgegruppen vil blive inddraget i den problemafdækkende fase igennem de møder, som udgør samarbejdet mellem følgegruppe og forskningsledelse (se nedenfor omkring organisering). Derudover vil samtlige medlemmer af følgegruppen blive inviteret til at deltage i et individuelt interview, der foretages af medlemmerne af forskningsledelsen og fokuserer på at klarlægge medlemmernes perspektiver på de styrker og udfordringer, der præger det danske demokrati i det 21. århundrede.

Endelig vil en række indledende survey- og interviewbaserede forskningsaktiviteter omkring borgernes syn på det danske demokratis styrker og svagheder også fungere som input i fase 1.

5.2/ Fase 2: Vidensformidling

Fase 2 er en vidensformidlende fase, der løber i 2024-2028. Formålet er at opsummere, opdatere og formidle den eksisterende videnskabelige litteratur i forhold til de centrale problemstillinger. Dette arbejde baseres på temaerne i projektplanen samt de mere konkrete problemstillinger, som identificeres i fase 1. Fase 2 identificerer også centrale huller i forskningslitteraturen.

Grundstammen i vidensformidlingsfasen er Magtudredningen 2.0's bogserie. Serien vil bestå af et større antal korte bøger, der hver især formidler den eksisterende faglige viden om et konkret forskningsspørgsmål inden for et af Magtudredningen 2.0's centrale forskningstemaer. Bogserien på ca. 30 bøger er grundstammen i den brede skriftlige formidling fra Magtudredningen 2.0.

Bogserien vil samle den eksisterende viden om det relevante spørgsmål i et struktureret format, som understøtter den offentlige debat. For at tilgodese nødvendigheden af en formidling, der er engageret og tilgængelig, vil den skriftlige vidensproduktion i Magtudredningen 2.0 lade sig inspirere af den store succes, som forskningsformidling gennem små bredt tilgængelige bøger har haft. Det centrale spørgsmål, som bogserien stiller, er, 'hvad ved vi om ...?', hvor det givne emne kunne være interesseorganisationer, digitalisering i forvaltningen, ulighed i Danmark, tech-giganternes magt og andre emner af lignende bredde og tyngde.

Magtudredningen 2.0's bogserie vil inddrage centrale danske eksperter (herunder forskningsledelsen) til at præsentere og diskutere (og hvor det er nødvendigt opdatere) den eksisterende viden på det valgte område samt identificere huller i vores viden, som kræver ny forskning. Forfatterne vil blive inviteret af forskningsledelsen for Magtudredningen 2.0 på baggrund af projektplanen samt den problemafdækkende fase, men alle interesserede forfattere er velkomne til at henvende sig til forskningsledelsen.

Det er væsentligt for tilgængeligheden, at bogserien i Magtudredningen 2.0 enten er 'open access' eller involverer minimale omkostninger. Den første magtudrednings udgivelser er således gratis tilgængelige på www.unipress.dk. Det er desuden væsentligt, at bogserien udkommer som fagfællebedømte bøger, og at forfatterne eller deres institutter modtager en mindre økonomisk kompensation for deres arbejde og engagement.

Bogserien vil henvende sig både til offentligheden og beslutningstagere. Det andet centrale skriftlige produkt i vidensformidlingsfasen, policybriefs, retter sig derimod primært mod samfundets beslutningstagere. For at fremme formidlingen til politiske beslutningstagere vil publiceringen af hver bog blive ledsaget af et kort policybrief, der publiceres på projektets hjemmeside og sendes til medlemmer af følgegruppen og af Folketinget.

5.3/ Fase 3: Videnskabelse

Fase 3 er en videnskabelig fase, der løber i 2025-2028. Fase 3 skal målrettet udfylde udvalgte huller, som identificeres i fase 2. Der vil være et løbende samspil mellem fase 2 og 3, da den skabte viden skal formidles i den afsluttende rapport fra Magtudredningen 2.0.

I fase 3 vil Magtudredningen 2.0 publicere fagfællebedømte videnskabelige publikationer i anerkendte tidsskrifter, herunder internationale tidsskrifter. Det er således væsentligt for den videnskabelige legitimitet af Magtudredningen 2.0, at den nye viden, som produceres, bliver prøvet på et højt internationalt niveau. Den videnskabelige publicering vil primært blive brugt som kvalitets sikring af nye videnskabeligt indsigter. En udfordring er, at fagfællebedømmelse er en langsom proces. Som udgangspunkt vil alle forskningsresultater, der finansieres af Magtudredningen 2.0, derfor gøres tilgængelige som arbejdspapirer forud for publiceringen.

Det afsluttende skriftlige produkt i videnskabelsesfasen er afslutningsrapporten for Magtudredningen 2.0, som vil blive publiceret som et bogværk i et længere fagligt format, der opsummerer og konkluderer på opgaven stillet af Folketinget. Denne rapport vil blive suppleret af en kort, bredt tilgængelig opsummering i Magtudredningen 2.0's bogserie.

6.0 Debatskabende aktiviteter i Magtudredningen 2.0

Magtudredningen 2.0 er både en analyse af og en øvelse i demokrati. Kommissoriet opfordrer således forskningsledelsen til at igangsætte aktiviteter, der understøtter en bredere debat om styrker og svagheder samt udfordringer og muligheder i relation til det danske demokrati. I den forbindelse fremhæver kommissoriet væsentligheden af et bredt samarbejde med såvel følgegruppe som Folketing. Kommissoriet fastslår, at "aftalepartierne opfordrer (...) Folketingets Præsidium til at facilitere, at der i regi af Folketinget sker debatskabende formidlingsaktiviteter med afsæt i forskningsprojektet", og at "følgegruppens medlemmer har ansvar for at bidrage til disse formidlende aktiviteter og i øvrigt for at understøtte en bred forankring af forskningsprojektets resultater."

På den baggrund vil forskningsledelsen og Folketingets Præsidium drøfte iværksættelsen af en række formater af mere inddragende og debatskabende karakter.

For det første vil Magtudredningen 2.0 arrangere en større årlig konference, som sætter fokus på centrale problemstillinger inden for projektet. Konferencerne kan eksempelvis arrangeres i samarbejde med Folketinget og afholdes på Christiansborg. Ambitionen er, at deltagere og oplægsholdere ved konferencerne vil være bredt sammensat og dermed facilitere en bredere offentlig dialog om det danske demokratis levedygtighed og legitimitet i det 21. århundrede. Konferencerne vil være tilgængelige på web efterfølgende. Medlemmerne af følgegruppen er oplagte deltagere på konferencerne herunder som oplægsholdere. Et relevant fokus er også at sikre inddragelse af repræsentanter for berørte borgergrupper, som typisk ikke har en stemme i den offentlige debat.

For det andet vil udgivelsen af bøgerne i Magtudredningen 2.0 ledsages af aktiviteter, der formidler bøgernes indhold både mundtligt og i bred forstand. Disse aktiviteter kan ligeledes arrangeres i samarbejde med Folketinget og kan eksempelvis inkludere pressearbejde, begivenheder i forbindelse med lanceringen af bøger mv. og videomateriale, der eksempelvis kan bruges til undervisning. Ambitionen er desuden, at et fast element i følgeaktiviteterne er en podcast knyttet til hver enkelt udgivelse i bogserien. Podcasten kan eksempelvis faciliteres af en fagprofessionel vært og inddrage et panel, der ud over bogens forfatter består af centrale og relevante deltagere i forhold til bogens tema, inklusive medlemmer fra følgegruppen. Podcasten kan således sigte mod at facilitere den offentlige debat om demokratiets styrker og udfordringer i lyset af videnskabelige indsigter.

For det tredje vil forskningsledelsen i Magtudredningen 2.0 prioritere en aktiv vidensbaseret kvalificering af den offentlige debat ved at optræde i medier ift. aktuelle dagsordener samt i udpræget grad være tilgængelige for Folketinget

og andre aktører i den politiske offentlighed gennem eksempelvis oplæg og foredrag.

Endelig vil forskningsledelsen i Magtudredningen 2.0 arbejde aktivt for etablering af andre større inddragende aktiviteter, hvoraf flere også kan foregå i samarbejde med Folketinget. Det kan indebære etablering af partnerskaber med eksterne formidlingsaktører såsom medier eller indhentning af yderligere eksternt finansiering. Eksempler på relevante aktiviteter er borgermøder og -høringer eller korte digitale formidlingsforløb, der kan anvendes i undervisningen eksempelvis på ungdomsuddannelser.

7.0 Organisering af Magtudredningen 2.0

7.1/ Forskningsledelsen

Forskningsledelsen består af følgende medlemmer:

1. Michael Bang Petersen, forskningsleder og professor i statskundskab ved Aarhus Universitet
2. Anne Skorkjær Binderkrantz, professor i statskundskab ved Aarhus Universitet
3. David Nicolas Hopmann, professor i politisk kommunikation ved Center for Journalistik, Syddansk Universitet
4. Nanna Mik-Meyer, professor i sociologi ved Copenhagen Business School (CBS)
5. Lene Holm Pedersen, professor i statskundskab ved Københavns Universitet

Forskningsledelsen består af personer med betydelig erfaring i forskningsledelse og med forskellige forskningskompetencer, som er væsentlige for at forstå, hvordan og i hvilken grad de ovenfor identificerede udviklinger udfordrer demokratiets legitimitet inden for de definerede temaer. Herudover dækker forskningsledelsen bredt rent institutionelt og har dermed direkte tilknytning til en lang række af de danske faglige miljøer med relevans for Magtudredningen 2.0.

Medlemmerne af forskningsledelsen har hver ansvaret for besvarelsen af en række af de grundlæggende forskningstemaer i Magtudredningen 2.0.

Ansvarsfordelingen er følgende:

Forskningstema	Ansvarlig
1. Byggestenene for Magtudredningen 2.0: Hvordan kan demokrati, magt og legitimitet forstås, og hvilke væsentlige samfundsændringer i det 21. århundrede er relevante for en magtudredning?	Michael Bang Petersen & Nanna Mik-Meyer
2. Hvad er vilkårene for Folketingets arbejde i det 21. århundrede?	Anne Binderkrantz & Michael Bang Petersen
3. Hvordan fungerer samspillet mellem folkestyrets nationale institutioner i det 21. århundrede?	Anne Binderkrantz & Lene Holm Pedersen
4. Hvad er vilkårene for det lokale og regionale demokrati i det 21. århundrede?	Lene Holm Pedersen & Michael Bang Petersen

5. Hvilken politisk magt har aktører uden for det formelle politiske system i det 21. århundrede som f.eks. fagforeninger, civilsamsfundsorganisationer, tænketanke og lobbyfirmaer?	Anne Binderkrantz
6. Hvilken politisk rolle spiller økonomiske ressourcer – som kontrolleret af f.eks. store virksomheder, private fonde og erhvervs- og arbejdsgiverorganisationer – i det 21. århundrede?	Anne Binderkrantz
7. Hvilke forskydninger har der været i magtbalancen mellem danske institutioner og internationale aktører i det 21. århundrede?	Lene Holm Pedersen
8. Hvordan sikres den demokratiske repræsentation i det 21. århundrede?	Lene Holm Pedersen
9. I hvilken grad opfatter borgerne det danske demokrati i det 21. århundrede som legitimt – og i hvilken grad er opfattelserne præget af mistillid, afmagt og polarisering?	Michael Bang Petersen & Nanna Mik-Meyer
10. Hvordan deltager borgerne i den demokratiske proces og civilsamfundet i det 21. århundrede?	David Nicolas Hopmann
11. Hvad er vilkårene for mødet mellem borgerne og centrale velfærdsorganisationer i det 21. århundrede?	Nanna Mik-Meyer
12. Hvilken rolle spiller værdipolitiske konfliktlinjer som f.eks. religion, klima, ytringsfrihed og identitetspolitik i den offentlige debat?	Nanna Mik-Meyer
13. Hvilken betydning har 'public service'-medier og traditionelle medier såsom dagblade for den offentlige debat i det 21. århundrede?	David Nicolas Hopmann
14. Hvilken indflydelse har tech-giganterne på det danske demokrati?	David Nicolas Hopmann
15. Hvordan påvirker brugen af sociale platforme den offentlige samtale blandt politikere, medier og borgere?	Michael Bang Petersen

Ansvar for et forskningstema indebærer:

1. At identificere de konkrete underspørgsmål, som besvarelsen af forskningstemaet kræver. I udgangspunktet er underspørgsmålene formuleret, så en enkelt bog i Magtudredningen 2.0's bogserie kan formidle besvarelsen af ét spørgsmål. Den endelige liste af underspørgsmål drøftes og aftales i forskningsledelsen.
2. At facilitere udarbejdelsen af bøger i Magtudredningen 2.0's bogserie, der formidler eksisterende og opdateret viden om de konkrete underspørgsmål. Ansvar i denne forbindelse indebærer identifikation af og aftale med forfattere til bøgerne samt identificere nødvendigheden af yderligere

finansiering til eventuel opdatering af eksisterende forskning i den forbindelse. Den endelige aftale om yderligere finansiering træffes i den samlede forskningsledelse.

3. At facilitere ny forskning inden for forskningstemaet, hvor der er markante huller i den eksisterende viden. Denne forskning kan foretages af medlemmet af forskningsledelsen selv (eventuelt i samarbejde med andre) eller af andre uden for forskningsledelsen.

Forskningslederen har ansvaret for sammensætningen af forskningsledelsen og den daglige drift i Magtudredningen 2.0. Alle medlemmer af forskningsledelsen har ansvar for at bidrage med offentlig formidling af den viden, som skabes inden for deres ansvarsområder, mens ansvaret for den overordnede offentlige formidling af Magtudredningen 2.0 påhviler forskningslederen. Alle væsentlige beslutninger træffes i fællesskab i regi af forskningsledelsen.

7.2/ Følgegruppen

Den nedsatte følgegruppe for Magtudredningen 2.0 spiller en væsentlig rolle i organiseringen. Det er hensigtsmæssigt at tænke på følgegruppemedlemmernes rolle todelt som en vidensrolle og en ambassadørrolle. For det første har de en central viden, som Magtudredningen 2.0 løbende vil trække på. For det andet er de ambassadører for Magtudredningen 2.0 i det omkringliggende samfund. Følgegruppen spiller således en vigtig rolle i formidlingsaktiviteterne og i at facilitere en offentlig debat i regi af Magtudredningen 2.0.

Følgegruppens dobbelte rolle kræver et løbende samarbejde. Efter etableringen af projektplanen vil inddragelsen af følgegruppen ske ud fra et årshjul med tre centrale punkter: to årlige fællesmøder (et i foråret og et i efteråret), der faciliterer input fra følgegruppen til ledelsen, samt den årlige offentlig konference om et eller flere temaer i Magtudredningen 2.0, hvor medlemmer af følgegruppen inviteres som oplægsholdere og deltagere. Følgegruppemøder samt konferencen vil finde sted på Christiansborg i samarbejde med Folketinget.

Derudover vil forskningsledelsen løbende kunne række ud til individuelle medlemmer af følgegruppen for afdækning af konkrete vidensfelter. Ligeledes stiller forskningsledelsen sig i vid udstrækning til rådighed for formidlingsarrangementer inden for temaerne af Magtudredningen 2.0 organiseret af eller i samarbejde med medlemmerne af følgegruppen.

Det er væsentligt at påpege, at samarbejdsrelationen mellem forskningsledelse og følgegruppe for Magtudredningen 2.0 fungerer med en nagelfast efterlevelse af princippet om fuld armlængde. Som anført i kommissoriet for Magtudredningen 2.0 er det alene forskningsledelsen, der træffer beslutning om teoretisk tilgang, metode, valg af emner og lignende.

7.3/ Rådgivningspanel

Som specificeret i kommissoriet for Magtudredningen 2.0 vil forskningsledelsen inden udgangen af 2023 sammensætte et internationalt rådgivningspanel, som kan give sparring på udmøntningen af den overordnede projektplan. De

inviterede deltagere i rådgivningspanelet skal være væsentlige internationale kapaciteter, der dækker det brede sæt af fagområder, som Magtudredningen 2.0 beskæftiger sig med. Inddragelsen af internationale eksperter skal sikre en efterprøvning af konklusioner og metoder på højeste internationale niveau. Samtidig skal inddragelsen af internationale eksperter sikre et eksternt blik på dansk praksis og institutioner, som kan åbne op for identificeringen af udtalte normer og forudsætninger med relevans for demokratiets legitimitet og magtens anvendelse. Det tilstræbes desuden, at der i det internationale rådgivningspanel deltager nordiske eksperter med viden om den nordiske tradition for magtudredninger.

8.0 Budgettet for Magtudredningen 2.0

8.1/ Overordnede budgetbemærkninger

Det bevilgede beløb fra Folketinget til Magtudredningen 2.0 sætter den naturlige ramme for forskningsledelsens arbejde. Det er i den forbindelse væsentligt at bemærke, at budgettet for Magtudredningen 2.0 er betydeligt under budgettet for den første magtudredning. Hvis Magtudredningen 2.0 i 2023 skulle kunne afholde det samme niveau af direkte udgifter som den første magtudredning, skulle bevillingen have været på 101,4 millioner kroner mod de bevilgede 41,6 millioner kroner.³⁸

I forhold til den første magtudredning er der samtidig en række administrative udgifter, som er mere eller mindre konstante. Det drejer sig om finansiering af forskningsledelsens tid og etableringen af et sekretariat. Endelig stiller kommissoriet større krav til Magtudredningen 2.0 på to områder: Forskningsresultaterne skal formidles bredt og løbende, og samarbejdet med følgegruppen, der er en nyskabelse, skal understøttes.

Alt i alt betyder dette, at Magtudredningen 2.0 i betydeligt mindre grad end den første magtudredning kan tilvejebringe ny videnskabelig viden. Magtudredningen 2.0 er således et forskningsprojekt, som i høj grad skal skabe indsigt gennem en målrettet syntetisering af eksisterende viden ved at engagere de danske samfundsfaglige og humanistiske forskningsmiljøer.

Der er afsat 20,8 millioner kroner til Magtudredningen 2.0 på finansloven for 2023. Det er afgørende for realisering af Magtudredningen 2.0, at finansloven for 2024 afsætter de resterende 20,8 millioner kroner, så det samlede beløb bliver de i kommissoriet nævnte 41,6 millioner kroner. Af dette beløb skal der som nævnt betales 44 % overhead af de direkte omkostninger svarende til 12,7 millioner. Budgettet beregnes baseret på de 41,6 millioner. Det vurderes ikke som realistisk at gennemføre Magtudredningen 2.0 for mindre.

8.2/ Det samlede budget for Magtudredningen 2.0

Nedenstående budget er budgettet for projektet, hvis det løber i fulde fem år fra 2024 til og med 2028. Alle udgifter er i millioner DKK.

³⁸ Den oprindelige magtudredning havde et budget på 50 millioner. Ifølge datidens overheadregler var der et overhead på 20 % af de direkte udgifter. Dette efterlod et budget på 41,6 millioner til afholdelse af direkte udgifter. Ifølge nettoprisindekset hos Danmarks Statistik svarer 1 krone i januar 1998 til 1,69 kroner i juli 2023. Samtidig er overheadreglerne blev ændret, så der nu skal betales 44 % af de direkte udgifter i overhead.

	Udgifter 2024-2028	Overhead
Videnskabeligt personale		
Forskningsledelsen	9,38	4,13
Sekretariat		
Sekretariatsmedarbejder	1,29	0,57
Studentermehhjælper	0,54	0,24
Drift		
Pulje til forfatterfrikøb	0,60	0,26
Pulje til opdateret forskning	1,50	0,66
Pulje til ny forskning	10,00	4,40
Generel survey	1,00	0,44
Årlige konferencer	0,40	0,18
Udgifter til møder og rejser	0,38	0,17
Pulje til formidlingsprodukter	3,80	1,67
Total	28,89	12,71
Total inkl. overhead	41,60	

8.3/ Forklaring af budgettet for Magtudredningen 2.0

Sammenlignet med den første magtudredning vil bevillingen for Magtudredningen 2.0 finansiere en mindre del af forskningsledelsens tid. Lønposterne for videnskabeligt personale afspejler, at forskningslederen frikøbes 80 % af sin tid af bevillingen sammenlignet med 100 % ved den første magtudredning. De øvrige medlemmer af forskningsledelsen frikøbes 20 % af bevillingen sammenlignet med 50 % ved den første magtudredning. For at sikre tilstrækkeligt med tid har de involverede institutioner indvilliget i at medfinansiere yderligere 20 % frikøb af alle forskningsledelsens medlemmer.

Lønposterne til sekretariatet afspejler, at sekretariatet for Magtudredningen 2.0 vil bestå af en videnskabelig assistent ansat på ca. halvtid samt en studentermedhjælper til ca. 15 timer om ugen.

Driftsudgifterne afspejler følgende forhold:

- "Pulje til forfatterfrikøb": Der er afsat 20.000 kr. per bog til kompensation af forfatterne i bogserien for Magtudredningen 2.0 for deres tidsforbrug. Dette er langt under kostprisen for selv et kortfattet bogprojekt, hvorfor der forudsættes medfinansiering i form af forskningstid fra de deltagende forfatteres institutter. Der er budgetteret med 30 bøger.
- "Pulje til opdateret forskning": Der er afsat i alt 1,50 millioner kr. til at dække forskningsudgifter i forbindelse med bogserien. Denne pulje dækker afholdelse af workshops i forbindelse med problemafledningsfasen og skal derudover primært anvendes til opdatering af eksisterende viden, så den er tidssvarende.

- "Pulje til ny forskning": Der er afsat 10 millioner kr. til nye forskningsprojekter inden for temaerne af Magtudredningen 2.0, hvis formål er at lukke væsentlige huller i den videnskabelige viden. Disse udmøntes ligeligt mellem forskningsledelsens medlemmer, idet medlemmerne har ansvaret for omtrent samme niveau af forskningstemaer vurderet ud fra antal og tyngde. Forskningsledelsens medlemmer kan videreudmønte disse midler til andre forskere inden for de temaer, som de har ansvar for. Igen er beløbene langt under kostprisen for forskningsprojekter af den nødvendige størrelse, hvorfor der forudsættes medfinansiering i form af (som minimum) forskningstid fra de deltagende forskeres institutter udover forskningsledelsen.
- "Generel survey": Magtudredningen 2.0 etablerer en fælles forskningsressource i form af en høj kvalitetssurvey, der kan dokumentere borgernes demokratiske medborgerskab og forståelse af problematikker inden for Magtudredningen 2.0's tematikker. Denne ressource går på tværs af forskningstemaer, og alle forskningsledelsens medlemmer kan bidrage.
- "Årlig konference": Der er afsat 80.000 kr. til afholdelse af den årlige konference til at dække eksempelvis frokost til deltagere, transportudgifter for oplægsholdere og lokaleudgifter.
- "Udgifter til møder og rejser": Der er afsat 78.000 kr. om året til at dække afholdelse af møder med følgegruppen, det internationale rådgivningspanel, to årlige internater i forskningsledelsen samt rejseaktivitet i forbindelse med formidlingen af Magtudredningen 2.0.
- "Pulje til formidlingsprodukter": Der er afsat 3,8 millioner kr. til at understøtte publiceringen af bøger fra Magtudredningen 2.0 samt produktion af podcast i samarbejdet.

www.magtudredningen2.dk